

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 1

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 1. – 790 с.

ISBN 978-617-8263-39-3

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У першому томі збірника містяться наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їхньому конституційному вимірі, у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-39-3 (т. 1)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

Онуфрієнко Дар'я Віталіївна	
До питання про умови праці педагогічних працівників	520
Опара Наталія Геннадіївна	
Особливості правового регулювання заробітної плати журналістів	523
Сидоренко Анатолій Олександрович	
Щодо сутності соціального захисту членів сімей військовослужбовців	525
Соколов Дмитро Сергійович	
Щодо перерахунку пенсій осіб, звільнених з військової служби	527
Ступакова Інна Гаврилівна	
Нормативне закріплення права працівника на захист своїх трудових прав та інтересів	530
Тішко Дмитро Анатолійович	
Акти МОП про викорінення насильства та домагань у сфері праці: зміст і значення	532
Тодоріка Костянтин Володимирович	
Ознаки соціального захисту людей, які живуть з ВІЛ	534
Точило Катерина Сергіївна	
Щодо необхідності законодавчого врегулювання контролю роботодавця за виконанням працівниками трудових обов'язків	538
Циганок Володимир Миколайович	
Грошове забезпечення – базис матеріального забезпечення військовослужбовців	541
Юзишен Максим Сергійович	
Служба у Службі безпеки України як різновид найманої праці	543

СЕКЦІЯ 11

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗЕМЕЛЬНОГО, АГРАРНОГО ТА ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА

Харитоновна Тетяна Євгенівна,	
Григор'єва Христина Антонівна	
Юридичні трансформації публічного адміністрування агробізнесу в Україні: еволюція чи проблема?	547
Гавриш Наталя Степанівна	
Правові питання охорони ґрунтового покриву України в умовах збройної агресії Російської Федерації	550
Годованюк Андрій Йосипович	
Європейські орієнтири розвитку бджільництва	553
Канівець Людмила Анатоліївна	
Здійснення екологічних прав в умовах глобальних викликів	556
Платонова Євгенія Олегівна	
Правові новели припинення права власності на землю іноземних суб'єктів	560

7. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022. *Офіційний вісник України*. 2022. № 46. Ст. 2497.
8. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 травня 2015 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 28. Ст. 250.

Ключові слова: екологічні права громадян, зміна клімату, воєнний стан, здійснення екологічних прав, обмеження екологічних прав.

Key words: environmental rights of citizens, climate change, martial law, implementation of environmental rights, limitation of environmental rights.

ПЛАТОНОВА ЄВГЕНІЯ ОЛЕГІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри аграрного, земельного та екологічного права,
кандидат юридичних наук, доцент*

ПРАВОВІ НОВЕЛИ ПРИПИНЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ЗЕМЛЮ ІНОЗЕМНИХ СУБ'ЄКТІВ

Динамічний розвиток земельного законодавства та специфіка регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану безпосередньо вплинули на встановлення нових потенційних можливостей припинення права власності на землю іноземних суб'єктів, визначення способів та порядку такого припинення. Наявність ефективного механізму правового регулювання в цій сфері є важливим для забезпечення законності у земельних відносинах, реалізації та гарантування права власності на земельні ділянки.

Застосуванню способів припинення права власності на землю характерні певні особливості. Вони передбачені в законі та підлягають застосуванню згідно з його вимогами. При цьому в одних випадках закон прямо визначає умови і порядок застосування цих способів, а в інших обмежується словосполученням «у встановленому законом порядку».

Припинення права власності на землю в силу вимог закону передбачено у ст. 145 Земельного кодексу України (далі – ЗК України), у якій зазначено, що якщо до особи переходить право власності на земельну ділянку, яка згідно з ЗК України не може набуватися нею у власність, ця ділянка підлягає відчуженню її власником протягом року з моменту переходу такого права. Зі змісту п. «е» ст. 140 ЗК України можна зробити висновок, що під «такими особами» слід розуміти іноземних громадян та юридичних осіб, та осіб без громадянства.

Положеннями кодифікованого земельного закону передбачено набуття іноземними громадянами, юридичними особами та особами без громадянства права власності лише на землі несільськогосподарського призначення (ч. 2 ст. 81, ч. 2 ст. 82 ЗК України). В правовій літературі обґрунтовано звертається увага, що заборона іноземним

громадянам і юридичним особам набувати у власність земельні ділянки сільськогосподарського призначення, цілком узгоджується з Конституцією України і, крім того, є обґрунтованим методологічно з огляду на виключне геополітичне призначення українських чорноземів [1, с. 220].

Відповідно до ч. 5 ст. 22 ЗК України, набуття у власність земельних ділянок сільськогосподарського призначення здійснюється з урахуванням вимог статті 130 ЗК України, яка у зв'язку з прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов обігу земель сільськогосподарського призначення» [2] була викладена в новій редакції. Виходячи зі змісту її норм за іноземними особами та особами без громадянства нині зберігається ряд суттєвих заборон та умов, пов'язаних з набуттям права власності на землі сільськогосподарського призначення. Так, іноземцям, особам без громадянства та юридичним особам заборонено набувати частки у статутному (складеному) капіталі, акції, паї, членство у юридичних особах (крім як у статутному (складеному) капіталі банків), які є власниками земель сільськогосподарського призначення. Це обмеження втрачає чинність за умови та з дня схвалення на референдумі рішення щодо можливості набуття права власності на земельні ділянки сільськогосподарського призначення юридичними особами, створеними і зареєстрованими за законодавством України, учасниками (засновниками) або кінцевими бенефіціарними власниками яких є особи, які не є громадянами України.

Одночасно Земельний кодекс встановлює, що землі сільськогосподарського призначення: прийняті у спадщину іноземцями, а також особами без громадянства, протягом року підлягають відчуженню (ч. 4 ст. 81); отримані у спадщину юридичними особами, які відповідно до вимог кодексу не можуть набувати їх у власність, підлягають відчуженню протягом одного року (ч. 3 ст. 82). Отже, за змістом норм Земельного закону, допускається успадкування земель сільськогосподарського призначення іноземними особами та особами без громадянства. При цьому успадковані земельні ділянки сільськогосподарського призначення не можуть перебувати у приватній власності іноземних осіб та осіб без громадянства та повинні бути ними відчужені протягом року. Таким чином, закон передбачає можливість добровільного відчуження успадкованої земельної ділянки її власником впродовж зазначеного терміну.

Враховуючи те, що право власності відповідно до ст. 125 ЗК України виникає з моменту державної реєстрації цього права, то строк для добровільного відчуження земельної ділянки повинен обчислюватися з моменту реєстрації права власності на неї іноземцем. Так, у випадку оформлення земельної ділянки при прийнятті спадщини нотаріуси одночасно з видачею Свідоцтва про право на спадщину вносять відповідний запис до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно про реєстрацію права власності на земельну ділянку.

Якщо врахувати, що в даний час в Україні ринок земель сільськогосподарського призначення обмежений, на практиці виникають питання

щодо співвідношення обов'язку іноземних осіб та осіб без громадянства щодо відчуження земельних ділянок сільськогосподарського призначення із заборобою на їх продаж, передбаченою ЗК України.

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов обігу земель сільськогосподарського призначення» була викладена у новій редакції стаття 145 ЗК України, якою була деталізована процедура примусового відчуження земельної ділянки іноземними особами та особами без громадянства та визначено суб'єктів звернення до суду з вимогою про відчуження земельної ділянки. Зокрема, в якості правового наслідку невідчуження земельної ділянки сільськогосподарського призначення іноземними особами та особами без громадянства протягом встановленого строку, було передбачено, що вона підлягає конфіскації за рішенням суду. Земельний закон не вказує на причини невідчуження земельної ділянки протягом встановленого строку. Вони можуть бути пов'язані із неможливістю відчуження земельної ділянки або небажанням власника здійснити його, що не має правового значення. Право власності на землю припиняється у таких випадках в силу вимог закону незалежно від вини особи.

Позов про конфіскацію земельної ділянки подається до суду органом, що здійснює державний контроль за використанням та охороною земель. Згідно ч. 1 ст. 188 ЗК України, ч. 1 ст. 19 Закону України «Про охорону земель», ч. 1 ст. 5 Закону України «Про державний контроль за використанням та охороною земель», державний контроль за використанням та охороною земель здійснюється: центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин (Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру) [3], а також виконавчими органами сільських, селищних, міських рад у межах повноважень, визначених законом, у разі прийняття відповідною радою рішення про здійснення такого контролю.

Конфіскована земельна ділянка за рішенням суду підлягає продажу на земельних торгах. Ціна проданої на земельних торгах земельної ділянки, за вирахуванням витрат, пов'язаних з її продажем, виплачується її колишньому власнику.

Отже, виходячи зі змісту статті 145 ЗК України, відбувається саме платне вилучення земельної ділянки за відсутності юридичного факту вчинення іноземною особою злочину чи адміністративного правопорушення [4, с. 231]. Разом з цим, у правовій літературі конфіскація земельної ділянки визначається як її примусове безоплатне вилучення у власність держави, як санкція за злочин або цивільне чи адміністративне правопорушення [5, с. 439]. Водночас земельно-правове регулювання порядку конфіскації земельних ділянок сьогодні майже відсутнє, що ускладнює механізм реалізації зазначених законодавчих приписів і потребує уточнення.

Список використаних джерел:

1. Носік В. В. Право власності на землю Українського народу : монографія. Юрінком Інтер, 2006. 544 с.

2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов обігу земель сільськогосподарського призначення : Закон України від 31 березня 2020 року. *Офіційний вісник України*. 2020. № 36. Ст. 1185.
3. Положення про Державну службу України з питань геодезії, картографії та кадастру, затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2021 року № 1302. *Офіційний вісник України*. 2021. № 98. Ст. 6402.
4. Платонова Є. О. Правовий механізм припинення права власності на землю в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 1. 2023. С. 228–231.
5. Гетьман А. П. Припинення прав на землю. *Земельний кодекс України: науково-практичний коментар*. За ред. В. І. Семчика. Київ : Видавничий дім «Ін Юре», 2003. 676 с.

Ключові слова: право власності на землю, іноземні особи, припинення права власності на земельну ділянку, землі сільськогосподарського призначення, конфіскація земельної ділянки.

Key words: land ownership, foreign persons, termination of land ownership, agricultural land, confiscation of land.

АНТОНЮК УЛЯНА ВАСИЛІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного та господарського права і процесу
Івано-Франківського навчально-наукового юридичного інституту,
кандидат юридичних наук, доцент*

ДОСТУП ДО ЕКОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В УКРАЇНІ: ЗАКОНОДАВЧІ ПЕРСПЕКТИВИ

Право доступу до екологічної інформації належить до основних прав та свобод людини і громадянина, які гарантовані в Україні на конституційному рівні.

Власне, за нинішньої складної ситуації в Україні, в умовах військової агресії, забезпечення права на доступ до екологічної інформації відіграє особливо важливу роль у механізмі гарантування права кожного на чисте і безпечне для життя та здоров'я довкілля. Сьогодні, якісний та оперативний доступ до екологічної інформації повинен стати необхідним інструментом, здатним врятувати життя та вберегти здоров'я людини, оскільки завчасне інформування громадян про загрозу військового нападу, окупації тощо, може сприяти своєчасній евакуації населення, запобігти гуманітарним та екологічним катастрофам та вчиненню злочинів проти людяності, геноциду, екоциду тощо. У межах даного дослідження пропонуємо проаналізувати законодавчі ініціативи, які прийняті в умовах повномасштабного військового вторгнення після 22 лютого 2022 року, і спрямовані на підвищення ефективності доступу до екологічної інформації в Україні після її перемоги, у післявоєнний відбудовний період.